

HI-124 1 Kriminalitet og konflikthåndtering i Norge ca. 1500-1700

Kandidat-ID: 4820

Oppgaver	Oppgavetype	Vurdering	Status
1 HI-124 15/12-2015	Flervalg	Automatisk poengsum	Lever
2 HI-124, spørsmål 1	Skriveoppgave	Manuell poengsum	Lever
3 HI-124, spørsmål 2	Skriveoppgave	Manuell poengsum	Lever
4 HI-124, spørsmål 3	Skriveoppgave	Manuell poengsum	Lever
5 HI-124, spørsmål 4	Skriveoppgave	Manuell poengsum	Lever
6 HI-124, spørsmål 5	Skriveoppgave	Manuell poengsum	Lever
7 HI-124, spørsmål 6	Skriveoppgave	Manuell poengsum	Lever
8 HI-124, spørsmål 7	Skriveoppgave	Manuell poengsum	Lever
9 HI-124, spørsmål 8	Skriveoppgave	Manuell poengsum	Lever
10 HI-124, spørsmål 9	Skriveoppgave	Manuell poengsum	Lever
11 HI-124, spørsmål 10	Skriveoppgave	Manuell poengsum	Lever
12 HI-124, spørsmål 11	Skriveoppgave	Manuell poengsum	Lever
13 HI-124, spørsmål 12	Skriveoppgave	Manuell poengsum	Lever
14 HI-124, spørsmål 13	Skriveoppgave	Manuell poengsum	Lever
15 HI-124, spørsmål 14	Skriveoppgave	Manuell poengsum	Lever
16 HI-124, spørsmål 15	Skriveoppgave	Manuell poengsum	Lever

HI-124 1 Kriminalitet og konflikthåndtering i Norge ca. 1500-1700

Emnekode	HI-124	PDF opprettet	29.01.2016 10:10
Vurderingsform	HI-124	Opprettet av	Kristina Andersen
Starttidspunkt:	15.12.2015 09:00	Antall sider	17
Sluttidspunkt:	15.12.2015 11:00	Oppgaver inkludert	Ja
Sensurfrist	201601120000	Skriv ut automatisk rettede	Ja

Seksjon 1

1 OPPGAVE

HI-124 15/12-2015

Emnekode: HI-124

Emnenavn: Kriminalitet og konflikthåndtering i Norge ca. 1500-1700

Dato: 15. desember 2015

Varighet: 0900-1100

Tillatte hjelpemidler: Ingen

Merknader: Hver av oppgavene 13-15 vektet dobbelt så mye som hver av oppgavene 1-12.

Det forekommer av og til spørsmål om bruk av eksamensbesvarelser til undervisnings- og læringsformål. Universitetet trenger kandidatens tillatelse til at besvarelsen kan benyttes til dette. Besvarelsen vil være anonym.

Tillater du at din eksamensbesvarelse blir brukt til slikt formål?

- Ja
 Nei

2 OPPGAVE

HI-124, spørsmål 1

Hva var et leiermål, og hva gikk Christian 4.s forordning om leiermål av 1617 ut på?

Skriv ditt svar her...

BESVARELSE

Et leiermål var å ha samleie med noen utenfor ekteskapet. Leiermål ble straffet.

3 OPPGAVE

HI-124, spørsmål 2

Hva var en håndfesting?

Skriv ditt svar her...

BESVARELSE

En håndfesting var en berettelse av en dom eller lov.

4 OPPGAVE

HI-124, spørsmål 3

Hva var et målstevne?

Skriv ditt svar her...

BESVARELSE

Et målstevne var når tinget holdt stevner utenfor tinghuset.

5 OPPGAVE

HI-124, spørsmål 4

Hva kalles protokollen som sorenskriverne ble pålagt å føre fra 1633 og framover?

Skriv ditt svar her...

BESVARELSE

Tingbøkene.

6 OPPGAVE

HI-124, spørsmål 5

Hvilke funksjoner hadde fogden?

Skriv ditt svar her...

BESVARELSE

Fogden hadde politi- og påtalemyndighet, samt å være Lensherrens personlige tjener og utføre de oppgaver lensherren påla ham.

HI-124, spørsmål 6

Hvilke to kriminalitetskategorier (hovedkategorier) var henholdsvis størst og nest størst i Jørn Sandnes' undersøkelse av bøtelagt kriminalitet ved midten av 1500-tallet?

Skriv ditt svar her...

BESVARELSE

Vold og seksual saker.

HI-124, spørsmål 7

Undersøkelsen om dødsstraff som er omtalt i pensumboka *Til Skræk og Exempel* viser et svært kjønnsdelt forbrytelsesmønster. Hvilke to lovbrudd var vanligst som årsak til at kvinner ble henrettet?

Skriv ditt svar her...

BESVARELSE

Spedbarnsdrap og trolddom.

HI-124, spørsmål 8

Hva er en primærkilde?

Skriv ditt svar her...

BESVARELSE

En primærkilde er en kilde som kommer som første utkast fra en hendelse eller en begivenhet, slik som en levning eller en beretning (nærmeste kilde i tid og rom i forhold til det kilden forteller noe om).

HI-124, spørsmål 9

Forklar kort forskjellen mellom å bruke en kilde som levning og å bruke en kilde som beretning?

Skriv ditt svar her...

BESVARELSE

Eksempelvis er en tingbok en levning, fordi den viser oss at det ble ført tingbøker på 1500-tallet, mens å bruke tingboken som en beretning innebærer å forklare/berette for hva som skjedde i tiden tingboken ble skrevet, og bruke den til å forklare noe annet enn bare at det ble skrevet tingbøker.

En levning er altså et objekt som beviser noe empirisk, mens en beretning prøver å forklare noe annet enn objektet selv.

HI-124, spørsmål 10

Hva ligger i begrepet 'soning', slik det framkommer i pensumlitteraturen?

Skriv ditt svar her...

BESVARELSE

Soning er å betale seg ut av en stevning. Hvis man var blitt tiltalt for noe kunne man sone med fogden, altså betale for å ikke få saken tinglyst.

HI-124, spørsmål 11

Hva ligger i begrepet 'legalisme', slik det er brukt i pensumlitteraturen?

Skriv ditt svar her...

BESVARELSE

Legalisme er å bruke hierarkiske, juridiske kanaler for å nå fram til myndighetene med en mening eller sak. Bøndene brukte gjerne legalisme i form av å hente juridisk argumentasjon fra de norske lover og gå gjennom rettsinstitusjonen for å forhandle med øvrigheten.

HI-124, spørsmål 12

Forklar kort hva som ligger i begrepet 'heimerett'?

Skriv ditt svar her...

BESVARELSE

Heimeretten var en "lov" med bakgrunn i sedvane blant lokalsamfunn. Altså et normbasert, uskrevent regelverk med lokal tilknytning, noen ganger i strid med de formelle statlige lovene.

HI-124, spørsmål 13

På 1500- og 1600-tallet måtte en drapsmann følge en lovbestemt framgangsmåte for å gjøre drapet kjent, dersom han ville unngå å bli dømt til døden. Beskriv denne framgangsmåten fra drapstidspunktet til saken var ferdig behandlet. Nevn dokumentene som ble utstedt i slike saker.

Skriv ditt svar her...

BESVARELSE

For at en drapsmann skulle kunne bli unlatt dødsdom måtte drapet for det første være uforskyldt, det vil si ikke utført med intensjonen om å drepe, eller som et uhell. Fra gjerningstidspunktet, og umiddelbart etter at drapet har forekommet, måtte gjerningsmannen først utlyse drapet, og så anskaffe tre vitner fra de tre første gårdene han passerte. Etter at han hadde gjort dette, måtte han lyse drapet for tinget, og fogden måtte sende brev til kansleren til kongen og opplyse om hendelsen, samt utforske åstedet og drapet. Når brevet var nådd kansleren måtte saken tas opp og gjerningsmannen måtte betale kongens skyld, når betalingen var gjort, skrev kansleren ut en landlysing, som lot gjerningsmannen få lov til å bli værende i landet, og unngå dødsdom ved å sone for sin gjerning.

HI-124, spørsmål 14

Hvilke funksjoner hadde lagrettemennene? Hvordan og hvorfor endret deres rolle seg gjennom 1600-tallet?

Skriv ditt svar her...

BESVARELSE

Lagrettemennene var bønder som hadde avlagt en ed om å sitte som dommere ved by- og bygdinget. De rullerte på rundgang og hadde som oppgave å skulle være dommere ved tinget. De avholdt stevninger ved tingene og målstevner når det var aktuelt. I 1590, ble det norske rettsapparatet formelt innført som en hierarkisk kjede og det ble i 1591 innført en sekretær for de nederste rettsinstansene. Sorenskriveren var i utgangspunktet sekretæren i bygdingene, og byskriveren sekretær i bytingene. Sorenskriver og byskriver hadde samme oppgave, tittelen handlet bare om hvilket ting de satt ved. Etterhvert utover på 1600-tallet endrer forholdene seg på tinget. Med stor grad av analfabetisme blant bøndene var det ikke lenger tilstrekkelig for rettsapparatet å ha analfabetiske bønder som dommere. Dermed blir sorenskriveren i 1634 omgjort fra bare å være sekretær til å bli meddommer på tingene.

I 1687 utfases lagrettemennene, og sorenskriveren tar fullstendig over rollen som hoveddommer ved tinget.

HI-124, spørsmål 15

Hvilke kildetyper er de viktigste i utforskningen av kriminalitet i Norge på 1500- og 1600-tallet? Pek på styrker og svakheter ved disse, vurdert som kilder til utforskning av kriminalitet.

Skriv ditt svar her...

BESVARELSE

De viktigste kildetyper som blir brukt til å forske på kriminalitet på 1500- og 1600-tallet er i utgangspunktet primærkilder, av typen beretninger i form av *tingbøker*, *sakefallslister* og *lensregnskap*. Hver av disse har sine styrker og svakheter. Satt opp mot hverandre kunne disse kildene utfyllt hverandre meget godt, men dessverre er det mange av kildene som er gått tapt eller som ikke gir god nok data.

Tingbøkene viser oss hvor mange personer og saker som blir tatt opp ved tingene, og sakene beskrives utfyllende i forhold til hva slags kriminalitet som er begått og når og hvor dette skjedde. Dessverre viser ikke tingbøkene hvor mange stevnefall som fant sted, og heller ikke hvor mange av dommene som ble fullstendig fullbyrdet.

Sakefallslistene derimot beskriver mye av det motsatt som tingbøkene. De beskriver hvor mange dommer og/eller saker som ble gjort bot for. Men ikke hvor mange saker som ble tinglyst.

Til slutt er det **lensregnskapene**. Disse listene gir et litt mer diffust bilde på kriminaliteten i perioden, og inneholder lister om den økonomiske siden ved kriminaliteten. Her føres det penger inn og penger ut. Altså inntektene ved hver domssak og utgiftene ved utførelse av dommer, slik som utgifter ved en henrettelse.

Som sakt er det vanskelig å finne gode nok data for å utføre estimer uten feilmargin. Dette gjør arbeidet med kriminalitet på 1500- og 1600-tallet vanskelig å gripe om. De aller viktigste blir likevel tingbøkene og sakefallslistene, ettersom at disse kildene gir det beste innblikket i type kriminalitet og omfang.